

• Велика молодежна родина з трёх штатів: Словеньска, Украіны і Польска, котра ся зась сімболічно стрітила на стыку тых трёх держав на горі Кремінець.

Русиньска молодежава на горі Кремінець присягла любити свій народ і „збуряла“ шенгенський мур

Уже традично русиньска молодежава із Підкарпаття (Україна), Словачії і Польщі раз за рік у літі выступить на гору Кремінець, што на границі трёх держав і де ся сходять границі Пряшівської Русі, Лемковини і Підкарпатської Русі. Знають прийти на акцію і Русини із других держав – Канады, США, Сербії і др. Молодежна акція під геслом **«Карпатськы Русини – еден нероздільный народ!»** все проходить під покровительством Закарпатського добротинного фонда «Русиньска школа» (Ужгород), дале і Русиньской оброды на Словачії (Пряшів).

Третя стріча на Кремінці в тім році (10. – 11. 07. 2010) вытягла на верх горы і молодых, і старых. Были то ініціатор кремінецьких акцій, кандидат філологічних наук **Валерій Падяк**, професор, продекан Філософичной факулты Пряшівської універзиты **Осиф Сіпко**, председа Окресной організації партії «Most-Níd» в Пряшові, **Петро Крайняк (мол.)**, котры уже третій раз зучастнили ся в акціях на Кремінці. А 83-річний інженір **Димитрій Крішко** із Пряшова уж другый раз пришов на акцію, хоць абы выйти на верх (1221 м), треба іти догоры пішо веце як 10 км, і то не легке випробованя і про молодых. Пришли ту, абы ся стрітити із своїма цімборамы, інженір архітект із Пряшова **Славко Гиряк**, асистентка Інституту русиньского языка і културы Пряшівської універзиты **Алена Блыхова**, із Снины – композитор і співак **Крістіан Гуняра**, із Свідника співак і гітаріста **Осиф Кеселіця**, із США (штат Вашингтон) пришла ашпірантка **Крістіна Кантін**, котра робить над научнов темов звязанов із антропологіов русиньского народа (її прародичі походять із села Н. Владыча, Міджілабірського окресу). Із Мексіка пришла 24-річна **Стефані Сервін**, котра як абсолювентка Мічигенської універзиты (США) зачінати

досліджовати проблемы русиньского школства на Лемківщині. із Сербії пришов **Мілан Падяк**, котрый ся учить у русиньській гімназії в Руськім Керестурі.

«Присягам любити свій карпаторусиньський народ!»

Єднов з важных каждорічных акцій Кремінця є присяга абсолювентів русиньских школ і переданя їм свідоцтв. (Свідоцтва передавав продекан Пряшівської універзиты **О. Сіпко**). Єденадцять учеників русиньской недільной школы села Ільниця (близко Іршавы) привела на гору учителька-методічка **Марія Бойко**. (У тім році русиньскы школы на Підкарпатю абсолювало 55 школярів). Ту на піднебесній висоті перед очами старых Русинів молодежава зложила присягу любити свій народ. Торжественно звучали слова присяги: *«Я, выпускник русиньской школы, ідучі у широкий світ, перед своїма учителями і своїма старшыми братами і сестрами, ту на горі Кремінець, де ся сходять історичны границі Пряшівської Русі, Лемковини і Підкарпатської Русі і де жыють Руснакы, Лемкы і Русини, присягам: быти честным; любити свій карпаторусиньський народ, нігда го не охабити у біді; любити свій край, свою отцюзнину Карпатську Русь; любити свою материньску бісіду, не ганьбити ся говорити і писати по русиньскы; быти вірным заповітам нашого славного будителя Александра Духновіча і все памятати на ёго слова: «Я русин был, есмь и буду!».* Присягам!» Участники акції по тім заспівали абсолювентам русиньской школы «Многая літ!».

«Повідж «Ніт!» шенгенським мурам міджі карпатськыма Русинами!»

Далшов акціов на горі Кремінець было збуряня сімболічного шенгенського мура. Од часу

росшырєваня Европской унії і паду берлінського мура таким новым муром міджі Европов і Украінов ся став шенгенський мур, який поділив русиньський народ, єдна часть котрого (Русини Словачії, Польщі, Мадярщини, скоро і Румунії) жыє у шенгенській зоні і може доста легко (без візы) ходити на Украіну, а підкарпатськы Русини у Закарпатській області такого права не мають, не слобідно їм ходити до своїх братів і сестер, мусять дістати шенгенську візу, а то, як знаєме, доста комплікована процедура, а до того треба за візу платити до 30 евр!!! І самы стрічі русиньской молодежавы із многих держав на Кремінці зачали ся як проба стрічати ся без того, абы выбавити собі візы!

(Продовжіня на 4. стор.)

• Сімпатичне сімболічне „буряня“ шенгенського мура на горі Кремінець, бо міджі Русинами, як і іншыма, не мають быти ниякы муры.

Іншпірацыя до будучности (1)

Першов еден місяць од скінчіння першого річника *Studium Carpato-Ruthenorum* – міжнародной літнэй школы русиньского языка і культуры на Пряшівській універсітэі в Пряшаві. Акціі, яку штаб організаторів під покровительством Інштуту русиньского языка і культуры ПУ інтензівно приправлэвав скоро еден рік, жебы ей три тыждні (14. 6. – 4. 7. 2010) были на якнайліпшій уровні і жебы ей участницы з Пряшова одходили спокійны а самособов по часі ся ту назад вертали.

Мож повісти, же першый річник акціі бив сондажны – а може такыма самама будуть іщі й найбліжшы річнныкі – зато організаторам залежало на тім, жебы просондовали погляды першых участників школы на ей програм, то значіть на процес навчання і супроводны акціі. З тым цілём приправили анкету зложену з 11-ёх вопро-

АНКЕТА

сів, одповіді на які можуть ся стати про них іншпіраціов до будучности прибудовану програму далшых річнныкі. А было бы добрі, якбы ся стали іншпіраціов і про бівшу кількость домашніх потенціалных адептів того проєкту, цілём якого є учіти ся і прапаговати списовный русиньский язык, русиньску історію, спознаты артефакты русиньской культуры... З тым заміром сьме вирішыли – зо згодов авторів – поступно публіковати їх одповіді на поставлены вопросы в Народных новинках і зарівно ближе представи участників першого річника літнэй школы. Днесь на вопросы одповідаяють участнички зо США: **Крістіна Кан-**

• KRISTINA CANTIN

• DEBORAH VANISCHAK MILLER

• MARTHA ARMSTRONG

тін (нар. 1971) з Міннесоты, Дебора Ванішак Міллер (1958) і Марта Армстронг (1936), обідві з Пеннсілвеніі.

1. Професія/Освіта:

Крістіна Кантін: Бакаляр – міжнародны одношіня, магістер – комунітний і інтэркултурный порадец, АБД антропология, академічне порадицтво, веджіня курзів культурной антропологии.

Дебора Ванішак Міллер: Бакаляр – історія уменя.

Марта Армстронг: Діпломована сестрічка.

2. Походжіня: мате русиньске коріня? (Кідь ніт, то яке?):

К. К.: „Вшыткы мої прастары родічі з маминой стороны были Русины, їх родины емігровали із сел Нижня Владыча і Суха на Земпліні тїсно перед першов світовов войнов.“

Д. В. М.: „Гей, мам русиньске коріня.“

М. А.: „Мам лемківско-русиньске коріня, мої родічі емігровали зо сел Ольховець і Мишана з Галиціі.“

3. Знали сьте передтым дашто о Русинах?:

К. К.: „Гей, а думам, же много.“

Д. В. М.: „Знала ем, ем членков Карпаторусиньской асоцііі.“

М. А.: „Русиньский ем чула як дітина, мусила ем чітати „руську“ чітанку. З тым языком ем ся але не стрітила понад 50 років. Знала ем тыж чітати старославяньскы тексты, аж покы літургіі у нас ся не зачали одправляти лем в англійцкым языку.“

4. Чом сьте ся пригосили на Studium Carpato-Ruthenorum?:

К. К.: „Планую на Словеньску робити выскум про мою дізертачну роботу з антропологиичным замірянём. Предметом мого выскуму буде жытельство на селах з високов концентраціов русиньского жытельства. Зато участь на Studium Carpato-Ruthenorum про мене было як створене, жебы ем ся зачала учіти русиньский язык і спознала регіон северовыходного Словеньска.“

Д. В. М.: „На літню школу ем ся пригосила зато, бо ем ся хотіла дізнати веце о своїм русиньскым коріню – з автентічных жрідел. Моя родина має коріня в пряшівській области, а тото была про мене з фінанчно-го боку доступна можность побыти холем куртый час в тім регіоні. Окрем того, тота акція уж допереду про мене вызерала быти великым зажитком.“

М. А.: „Пригосила ем ся з надіёв, же

ся научу ліпше говорити по русиньскы. Нажаль, много слов ем уж позабывала а многы ем нігда ани не чула.“

5. Є про Вас русиньский язык тяжкый?:

К. К.: „Думам собі, же ніт, уж передтым ем ходила на години словеньского языка, котрый є к русиньскому близкий. Найтяжше было научіти ся за такой куртый час азбуку.“

Д. В. М.: „В общім мам проблемы з чужіма языками, то значіть, же русиньский язык є про мене тяжкый. Зато собі думам, же будучі адепты літнэй школы бы мали допереду знати азбуку, або група зачаточників бы мала навчання зачінати од азбуки.“

М. А.: „Якбы ем уж не знала што-то по русиньскы, была бы то про мене фрустрація. Є то тяжкый язык.“

6. Як оцінюете цілкову уровень першого річника Studium Carpato-Ruthenorum? (плусы, мінусы):

К. К.: „В общім ем была барз спокійна. В минулости ем брала участь на курзах з іншых языків і мушу повісти, же тот бив цілком добрі зорганізованный кідь возьме до увагы, же то бив лем першый річник. Є фантастичне, же сьме ся так много навчіли і тільки того віділи. Хоць, з другого боку, веце вольного часу бы не зашкодило.“

Д. В. М.: „Думам, же першый річник Studium Carpato-Ruthenorum мав високу уровень. Програм нам дав богаты можности научіти ся о історіі регіону, русиньскім языку, перейти регіон, в котрім жыють Русины і накус сплынути з містнов культуров.“

М. А.: „Програм бив барз добрый, не чекала ем, же буде аж такой інтензивный. Оцінюю, же програм бив такой богаты, але Русины люблять співати, а ту мі хыбили співанкы.“

7. Пасовала Вам така форма навчання?:

К. К.: „В цілім ей была з формов навчання спокійна. Але кібы было веце уровней в рамках навчання языка, было бы то іщі ліпше. Респектівно, по теоретічній годині група бы ся могла розділити на дакілько меншых, жебы каждый собі міг потреновати то, што му найвеце треба.“

Д. В. М.: „Учітелі і персонал Пряшівской універсітэы были барз добры і проявляли спонтанный інтерес о студентів.“

М. А.: „Лекціі професора Павла Роберта Магочія были барз интересны, але пасовало бы, якбы каждый участник мав к діспозіціі мапу Карпатской Руси, бо една або дві мапы в групі было замало. Штіл роботы доценткы А. Плїшковой ся зліпшыв почас другого тыждня, кідь сьме ся із букваря зачали учіти окремы буквы азбуки і слова. Лекціі професора С. Пюа бы были хосеннішы, якбы бив на них прямо участный, але у формі відео-конференціі то про мене было дость нудне. Думам, же ёго высловность не была все справна, выклад бив комплікованный (напр. мутаціі гласных, часованя і под.), главно про людей, про котрых є то цілком новый язык. Радше бы ем мала дві години з доц. Плїшковых.“

8. Што, подля Вас, бы ся могло змінити при організованю далшых річнныкі? (Вашы пропозиціі):

К. К.: „Думам, же менше заставок на екскурзіях бы стачіло. Може на каждый річник бы ся міг наплановати еден сканзен, еден монастырь, церьков, дакілько монументів, музеів і каждорічно то чередовати. Про мене бы было интересно быти на фестивалі,

на якім бы выступали професіональны умелці. По такім богатім програмі сьме часто были змордованы. Тыж бы было вгодне, наприклад, робити веце гігієнічных павз. Хосенне бы было на зачатку проєкту зробити вступну лекцію к дакотрым вопросам організачного характеру – высвітлити і указати де ся будеме стрічати перед екскурзіями, де собі можеме вырайбати шматя, што можеме в інтернаті хосновати (інтернет, кухня і под.), коли ся пораять ізбы...“

Д. В. М.: „Рекомендовала бы ем едну зміну в програмі – дати участникам веце вольного часу. Тыж бы было супер, якбы бив „поруці“ чоловік зо США (хоць Тімеа Верешова барз добрі одповідала на нашы вопросы).“

М. А.: „Выхабила бы ем дві екскурзіі – деревяны церьквы і сольны бані. Філмы і пєсы в театрі были добры, але придала бы ем музику і танець а таксамо чітаня поезіі.“

9. О котры дісціпліны з карпаторусиністікы бы сьте в будучности мали інтерес?:

К. К.: „Фасцінує ня історія і барз люблю учіти ся язык, але привітала бы ем будь-яку дісціпліну заміряну на сучасный жывет Русинів. Мерзить ня, же сьме ся такой од зачатку курзу не учіли русиньскы співанкы.“

Д. В. М.: „Рада бы ем ся научіла што-то о русиньскых ремеслах або фолклорі, респ. о кроях з розлічных русиньскых регіонів. Тыж бы ем ся хотіла дізнати веце о русиньскых традиціях і звыхах на вызначны свята, обрядах і традичных святах...“

М. А.: „Интересовали бы ня звыхы і міфы в русиньській культурі а таксамо повіря, напр. у звязи з церьковными практиками.“

10. Як сьте были спокійны із супроводныма акціями проєкту? (Вашы далшы пропозиціі):

К. К.: „Вшыткы екскурзіі были добры, але може їх было аж замного. Не знаю, што бы ем іщі запропозовала. Была то добра комбінація розлічных місць і акцій. Любили ся мі вшыткы гры в театрі і філмы.“

Д. В. М.: „Екскурзіі были барз добры. Може ліпше бы было плановати менше музеів і сканзенів на еден день. Было бы супер, якбы до програму бив закомпонованный еден день, в котрім бы участницы могли піти до села (области), скады походять їх предкы. Но, очівісно, ту бы требало поміч многих іншых людей при планованю, але главно при практичній реалізіці таких екскурзіі.“

М. А.: „Менше екскурзіі, веце забавы...“

11. Взяли бы сьте участь на такім проєкті і в будучности?:

К. К.: „Вірю, же кідь буду еден рік у данім регіоні, же уж мі не буде треба далшы години з языка. Але цілком бы ня надхло, якбы ня мій выскум приправив так, жебы на далшых річнныкі проєкту ем могла як лекторка вести лекціі і діскузіі.“

Д. В. М.: „Гей, пришла бы ем зась.“

М. А.: „Кібы ем была молодша... Першы два тыждні ем ся тримала, але кідь мать чоловік 73 рокы, третій тыждень уж є замного – зачали ня боліти коліна. І так то бив красной зажиток, много ем ся научіла, главно о історіі регіону. Лем уровень моёй комунікаціі в русиньскім языку не є така, як треба, зато бы ем потребовала далшы години з языка...“

Приготовила: А. ПЛІШКОВА, фоткы А.З

Александр Павлович – священник, поет, народный будитель Русинів

(Іщі єдна интересна стаття о А. Павловичови з „тайной редакчной шуфладки.“)

Од половины 19. стороча зачали славянскы народы интензивно боєвати за свою слободу і незалежность. В рамках Австро-Угорьска ся народно-будительскы активіты Словаків розвивали уж пару десяток років. На народно-будительскы рух тогдышніх особностей, поменованых терміном „штуровска генерація“ цалком логічно надыязали Русины, жыючі під Крапатами. Народно-будительскы активіты Русинів были зосереджены на роботу міджі простым народом і за тоту роботу ся взяли передовшыткым священници і учителя, котры як єдини творили в тім часі містну інтелігенцію. Їх формованя было під впливом главно штудій на словенських теологічных факултах. Єднов з найвеще знамых была теологічна факулта в Тырनावі, на котрій ся розвивав активный студентський жывоут і в рамках котрой ся розвивали контакты міджі студентами – Русинами і Словаками. Якраз такой студентський жывоут припоміг пізніше к плодным активітам єдного з найвызначнішых представителів будительской генерації Русинів – **Александра І. Павловича**.

Александр Павлович (псевдонім **Чарнян Маковіцький**) ся народив 19. септембра 1819 в селі Шарішске Чорне (село лежить в Бардеївскім окресі, на границі з окресом Свідник) в родині греко-католицького священника Івана Павловича і Анны, родженой Гладышевской, котра была дівков галичского греко-католицького священника. Быв гордый на своє родне село на Маковіці і рад ся к нєму признавав якраз своїм псевдонімом Чарнян Маковіцький – село ся колись звало „Сагно“, днесь Шарішске Чорне.

О тім, же єго отець був у селі барз облюбленный свідчить і факт, же кідь тяжко захворів і не міг ходити, вірници го носили на руках з фары до церькви. Малай Александр ся народив як сема дітина, но кідь мав 4 roky, умер му нянька. Малай дїтвак сі то ани не усвідомлєвав. Бавив ся коло столяря, котрый рихтовав труну про єго нянька. Скоро му умерла і мати і він своє смутне дїтинство описав пізніше в поезії **Тужба**, де так пише:

*Нет уж пан-отца, ани пани матки,
А я остался бидная сирота,
Должен прятатися из родной хатки,
Смотрити, где суть отворены ворота,
В брата, ци в сестры, в стрыка, ци ли в стрыны,
В уйка, ци в теты, иль в одной родины?*

Тоты отворены двері нашов на самый перед на куртый час у сестры. Найвекшу старостливість проявляв малай сироті єго вуйко Андрій Гладышевский, котрый був представеным в львівскім Інштитуті св. Юрія, де Александр абсолвовав примарну освіту в польскім языку. По році уж був у свого найстаршого брата Івана Павловича у Вышнім Бенковім і в Комарні, де побыв лем куртый час і назад ся вернув к вуйкови до Львова. Ту ся стримав три roky. В тім часі ся вшытка комунікація (враховано проповідей в церькви і навчаня в школі) вела по польскы і по німецькы, зато Павлович не мав можность навчати ся родный язык, но од свого вуйка здобыв тоту найважніше – сочутя з ближніма. Кідь переходив з вуйком через парк, вуйко купив черешні про нєго, а другый мішух подаровав дівчати, што черешні продавало. Малай Александр ся опросив, чом то зробив і вуйко му одповів: „Вшыткы грошы за черешні дівча мусить дати панови, няй ходем тот єден мішух черешень зысть, небожатко...“
Таке саме сочувство Андрія Гладышевского было і к своему сыновцєви – Александрови. Сам ніч не

положив до рта без того, жебы ся з тым не подїлив з хлопцєм. Быв му вуйком, але і добрым камаратом, часто ся ведно бавили, много бідісовали.

Од вуйка иде Александр бывати до свого брата Осифа Павловича, котрый був священником в Комлоші (днешня Хмельєва) цілых 50 років (1834 – 1884) і котрый ся му снажив нагородити вшытку родичовску ласку. По скінчіню штудій ся Александр Павлович вернув к братови до Комлошы. В тім часі був у селі великий голод, приближно четвертина жителів села вымерла. Тот момент інспіровав А. Павловича к написаню поемы **Став бидного селянина**. Мож спомянути, же перед Осифом Павловичом у Комлоші служыв єден рік далшый великий будитель Русинів – А. Духнович (1833 – 1834).

Гімназіалны штудії абсолвовав в Бардеєві (по латиньскы) за дуже бідных условий. Стравовав ся лем з того, што му послали по фурманах з Хмельєва. В часі вакацій ся вертав ку братови Осифови на фару, де в родиннім кругу бісїдовав по русиньскы. Так міцно любив слухати свою родну підкарпатьску русиньску бісїду, свій материнський язык. Гімназіалны штудії пішов докінчити з „пару дрібными“ (стріберными 20-грайцарєвыми монетами) до Мішколца. Там сі за штири 20-грайцарєвы монеты заплатив на місяць кост і бываня. Заробляв сі і як вихователь дїтей богатого пана доктора, у котрого бывав. Потім в Ягрі штудовав два roky філософію, хотів быти священником, но мусив наступити на правницьку академію. Бывав у обходника з вином. Павлович був все добрым студентом, без проблемів ся навчів латиньскый і грецькый язык, котрым потім приучав паньскы діти. Знав здобути їх сердца, порозуміти дїтиньскій души і так го панове, у котрых бывав, тримали в почливости, мав у них місто коло стола, як кібы був членом родини.

Як студент права А. Павлович був высокий, імпазантний і сімпатичный паробок з бородков. З языкового боку був необычайно здатный, бо окрема польского языка, котрый ся навчів у Львові,

знав і по словеньскы (комуніковав шарішским діалектом), по мадарьскы і по німецькы. Через вакації не міг ходити домів про недостаток грошей. По куртім часі але дістав од брата Осифа писмо, з котрого ся дізнав, же єден богословець з Пряшівской епархії охабив штудії в Тырनावі і єпископ Гаганець є охотный послати на єго місце якраз єго. Так Александр Павлович продовжовав штудії на Теологічній академії в Тырनावі (1843 – 1847), но тоту была пізніше переложена до Остригому. Так ся Павлович дістав міджі богословців. До Тырnavы путовав через Ягер до Будапешту на возі. Там наступив на шыфу, котра плавала через Братіславу до Відня. Капітан шыфы був несподіванный з того, же Павлович ся про штудії теології був охотный зречи і бороды. З Братіславы до Тырnavы го повіз єден ґазда на своїм возі, котрый го і накормив, дав му і переночовати.

В духовній семінарії прожыв Павлович штири roky, причім за цілий тот час не навщівив своїх близких, бо не мав грошы на драгу.

В часі перебуваня в Тырनावі спознав родину богатого польского магната, грофа Замойского, котрый мав тыж в семінарії єдного богословця. Тот був добрым приятелєм Александра, прото сі гроф облюбив молодого Павловича, часто го позывав до свого каштеля. Ту ся Александр нераз визнав із своєї тужбы жыти в роднім краю, бо „інакше жытя є на востоці, під Карпатами! – То моя отчіна.“ Гроф мав богатую бібліотеку, котру Павлович рад выужывав, главно польску белетрію. Як ся вернув зо семінарії, штудовав дале в семінарній бібліотеці, де ся прецізно готовив на своє священницьке посланя. Як доброго богословця, честного і інтелігентного чоловіка го представлены тырнавской семінарії пожадали, абы прияв місто „професора моралкы“, але скромный Павлович не хотів таку одповідну позицію прияти.

В тырнавській семінарії штудовало много Словаків зо западного Словеньска. Дакотры з них были усвідомелными народовцями. Од них ся А. Павлович навчів западословенський і середньсловенський діалект, котрый пізніше послужыв як основа про кодифікацію словенського списовного языка. Павловичови зачав імпоновати народный патріотізм Словаків. Ту пришов до контакту з ідеями штуровців. А. Павлович ся так зачав заимати ідеями чеського і словенського народного возроджіня – творами Й. Добровского, Й. Юнгмана, Ф. Палацкогго, П. Й. Шафаріка, Й. Коллара і других. Став ся з нєго надхнений сімпатизант Людовіта Штура. І Павлович в собі учув, же є сыном славянського – русиньского народа. Штораз веце го міцна сила тягала к тому народу. Став ся патріотом своїх Русинів в чужіх краях. Тоту душевне розположіня красно описав в поезії **В чужині** тыма словами:

*Я несчастный в чужім краю,
Як сирота жыю я,
Всегда о тебе думаю
Родная земле моя.
Там, де Бескіды, Карпаты
Там, там моя отчіна,
Там жыє мой отець – мати,
Сестры, братя – родина...*

ПгДр. **Габрієл СЕКЕЛЬ**, ПгД.,
Греко-католицькый архієпископський школьський
уряд в Пряшові
(Зо словенського языка переклад зробила:
ПгДр. К. КОПОРОВА)

(Продовжіня в далшій ціслі)

СТОП латинізації у світі

Послідніх тисяч років характеризують неперестанні конфлікти між латинським (западним) і грецьким (виходним) обрядом. Середньовічними словами повіджено: їднать ся о конфлікт міджі латиніками і греками, причім під латиніками і греками ся розумить приналежность к дакотрому народу або христіанському обряду – оригінальному грецькому і новому – латинському. **Карпатыськы Русины жыють на границях латинського і грецького обряду – прото ся тот міджіобрядовый конфлікт дотыкать і їх, може веце як других народів...** Русины ся все в минулости прихыляли ку грецькому – виходному обряду, прото латинізація їх традиционного обряду, ку котрому інкліновали їх предки, не є про них позитивным фактом, наспак. Прото і в сучасности чують як неприродне, кідь докінця римський папа Бенедікт XVI. выменовав за єпископа про русиньскых грекокатоликів на Закарпатській Україні не грекокатолика, але рівно римокатолика – монаха-лазарісту Ёго Преосвященство Мілана Шашіка... Тот акт мож назвати латинізаціов Мукачовской грекокатолицькой єпархії на початку 21. стороча...

II. Ватиканський собор повів ясно: СТОП латинізації!

По II. Ватиканським соборі в 60-ых роках 20. стороча латинська церьков конечно теоретично (шкода, же лем теоретично) змінила свій погляд і приступ к восточным обрядам і церьквам. II. Ватиканський собор ясно учить і завязує римокатоликів на цілім світі, жебы узнавали рівность вшитых христіанських обрядів у церькви.

Перед II. Ватиканським собором римокатолицька церьков послідніх скоро тисяч років офіціално учила і проголошувала, же латинський обряд є першым міджі вшиткыма обрядами і мать прото предность перед нима – по латиньскы ся то выголошувало словами: „PRAESTANTIA RITI LATINI.“ Єрархія латиньской церькви ся подля того і справовала – вела (нераз огнём і мечом, або інтригами) „IN-OBRADOVCIV“ на цілім світі к „першопочатковому“ – латинському обряду. Тот пожалованя годный процес ся называть „латинізація“.

Дяковати Господу Богу „латинізація виходных обрядів“ уж теоретично понад 50. років є минулостёв, хоць практично розлічныма формами ся надале реалізує. II. Ватиканський собор і так зробив велике діло: римокатолицький єпископ, або „кшёнц-священник“, котрый днесь латинізує, уж ся не може одкликвати на офіціалне учіня латиньской церькви і папу римского, але латинізувати мусить застерто і тайно. Окрем того, і в моралній ровині ся провинює, бо не слухать свій властный церьковный закон, котрый був ясно установлений на II. Ватиканським соборі.

Різнофарєбны квіткы суть напованы тов істов бесфарєбнов водов...

Господь Бог не є ани обряду латиньского, ани грецького, ани малабарьского, ці малаканьского... Господь Бог стоить над обрядами а Ісус Христос досправды не заложив латиньску церьков, але церьков католицьку, то значить: соборну церьков (слово „католицька“ є грецького походжіня і до старославянського языка ся перекладать як „соборна“).

Обряды в церькви, а то вшиткы без розділу, vznikли під впливом Святого Духа. Праві прото

церьков Ісуса Христа є католицька (обща, по старославянськы повіджено: *соборная*). Дасть ся прирівнати к тому, же Святыи Дух є як кібы животодарна вода з небес, котра падать і своєв влагов тримать при животі вшиткы квіткы на луці. Вода є бесфарєбна, но квіткы цвинуть розлічныма фарбами. Єдны набелаво, другы начервено, іншы нажовто, наранчово, фіалово... То значить, Святыи Дух (бесфарєбна і вшиткым ся приспособляюча вода) оживлює ростлинкы, вшиткы їх робить зеленыма (свято Сошествіє Св. Духа ся означує і як Зелене свято) і проявлять ся в них квітами розлічной фарбы і запаху (розлічныма обрядами в церькви)...

Світ бы був барз смутным, кібы вшиткы квіткы цвили на землі єднак. Тот чоловік, котрый хоче знічіти дакотру сорту квіток є вандал, котрый наісто не діє подля наміру Святого Духа, через котрого теперь Троєдинный Бог діє на світі. Прото як латиніци (римокатолици) на челі з римським папом хотять златинізувати христіанів грецького, то значить візантського кіріломефодьского обряду, наісто ідуть проти Господу Богу і мають тяжкий гріх, котрый є намірений прямо проти Святого Духа.

Интересне є, же Святыи Дух, котрый „дує як хоче“ і приспособлює ся каждїй культурі і народу, проявив ся в обрядах, характерістичных про розлічны народы, докінця і цілы контіненты.

Святыи Дух в Африці, Азії, южній, середній і виходній Европі...

В Африці ся Святыи Дух проявив взником коптського обряду в Егіпті і етіопського обряду в Етіопії. Тоты два обряды суть тіпичны про Африку. Суть характерістичны тым, же вірници при богослужінях танцюють. Коптський обряд є перфектно приспособлений менталіті цілой северной Африки а етіопський обряд зо своїма тіпичныма бубнами, котры суть потягнуты скоров з мавп, цімбалами і підскакованём – суть зась тіпичным знаком про менталіту середній і южной Африки.

В Азії Господь Бог, Святыи Дух ся проявив, наприклад, на середнім і близкім Выході в обрядах мелхитським, сирьським, маронітським, халдейським, а в Індії і звышній части Азії в обрядах малабарьським і маланкарьським.

В южній, середній і виходній Европі тот істыи Святыи Дух створив тзв. **візантський** – у нас называний тыж **кіріломефодьський обряд**...

Обидві Америки і Австралія были понад 1 500 років ізонованы-одділены од звышку світа. Христіанство ся там обявило аж омного пізніше і прото подля волі Святого Духа є то земля місійного діятельства вшиткых обрядів.

Прічыны неуспіху христіанського місійного діятельства в Африці і Азії за послідніх тисяч років, або „MONEY TAKLS“ (в перекладі: грошы бідісують – владіють світом)

Общо ся говорить, же Запад є заложений аж надміру „на розумі“, закы Выход „на сердцю“. Найідеалніша і найдоконаліша драга з погляду спасіня души є десь на середині. Раціональность Западу привела ёго жытелів до абсолютного економічного росквіту (*boom*). Запад мать достаток пожывы, грошей, богатства... Тото вшитко хыбить Выходу.

о. Йосафат Владимір ТІМКОВІЧ,
ЧССВ, Кошіці

ХОЧЕТЕ ШТУДОВАТИ РУСИНЬСКИЙ ЯЗЫК?

Хто має интерес штудовати русиньський язык і літературу од академічного року 2010/2011 на Пряшівській універзіті в Пряшові, може собі іщі дати приглашку на Факулту гуманітних і природных наук ПУ (адреса: Fakulta humanitných a prírodných vied, Ul. 17. novembra č. 1, 081 16 Prešov) до 13. августа 2010.

В рамках II. кола вступных экзаменів ФГПН ПУ приймає приглашки на денне бакаларьске штудіум учітельства русиньского языка і літературы в трёх комбінаціях: з фізіков, технічнов выховов і етічнов выховов (позн. комбінація русиньского языка і літ. з екологів, як сьме увели в передминулім числі НН, ся не буде в далшій академічній році отвари).
Подробнішы інформації мож найти на інтернетовій сторінці ФГПН ПУ: <http://www.unipo.sk/fakulta-humanitnych-prigodnych-vied>.

-P-

Русинська молоджава на горі Кремінець ...

(Закінчіня із 1. стор.)

Участници акції «Повідж «Ніт!» шенгеньським мурам міджі карпатыськыма Русинами!» по єдній цеглі порозберали мур. Каждый, хто змітовав з мура цеглу, мотивовав, чом він то робить. Дало ся чути: «Мы – єден нерозділный народ!», «Нихто не має права нас розділяти!», «Мы днесь розділены шенгеньським муром, як то было по войні, коли німецький народ розділив берлінський мур»... **Участници акції фалаткы шенгеньского мура на памятник на акцію загналы лідрам европських держав, прияли Кремінецьке выголошіня к державам Европы і України завести безвізовый режим про жытелів Карпатыськой Руси, а в Україні – узнати народность «Русин».** Окреме Русины обернули ся ку канцеларьці Німецька Ангелі Меркел і президентови державы Крістіанови Вулфови як представителям німецького народа, котрый знає, што то значить жыти на двох боках ідеологічного мура, без права видіти свою родину, не стрічати ся із родинов або і быти забитым за то, же-сь хотів перекрочити тот мур. Русиньська молоджава просить п. А. Меркел ініціувати в Европській унії процеси демонтажу «шенгеньского мура», котрый, як то даколи было із німецьким народом, днесь ділит карпаторусиньський народ.

«Ніч на Кремінці»

Де ся сходять молоды люде – там все весело і интересантно. Так то было і на Кремінці. Іщі перед тым, як выступили на верьх, участници із Підкарпатья по пути навщівили деревяну церьков з 18. столітя у селі Соль, попозерали закопы такзваной «Лінії Арпада» із часів другой світової войны у селі Жорнава, навщівили гріб польского підплуковника із часу першой світової войны на Жорнавським ділі, але май интересантно была стріча із 1300-річным стужіцьким дубом. Діти обключили го руками, абы ся так сімболічно прихылити к сивій старині русиньского світа.

На горі Кремінець участници акції прожыли ніч і привітали сонце. «Ніч на Кремінці» – то ватра до неба, то співанкы коло гітары до рана, бісіды на вшелякы темы... і гордость на свій карпаторусиньський народ, який не розділять ниякы муры ани політичны режімы.

Валерій ПАДЯК, Ужгород

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Реалізоване з фінанчнов підпоры Міністерства культуры СР – програм Культура народностных меншын 2010. Шефредактор: Мгр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторкы: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгДр. Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Adresa:

Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR. Tel.: 0905 470 884. Регістрачне ч. EV 327/08, МІС 49 438. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернеті: www.rusynacademy.sk,
<http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2